

СРПСКИ СИОН

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Број 28.

У НОВОМ САДУ 15. ЈУЛА 1891.

Год. I.

МАНАСТИР КОВИЉ — СПОМЕНИК ЈОВАНУ РАЈИЋУ.

Сад у Суботу, дне 13. јулија, славиће манастир Ковиљ (у пређашњој јуначкој, личној Шајкашкој) свој годовни дан — храм цркве светих арханђела *Михаила и Гаврила*.

Манастирска слава Ковиља изашла је од једно десетак година на врло лен глас; на ту славу долази силан свет из свих крајева наших — али и *подобар број људи у нас учених и књижевних*. Блаженопокојни патријарх Герман, мало коју годину а да није том приликом походио ову свету и до најстаријих *најстарију* обитељ — тај манастир *светосавски*, и службом архијерејском још и већма увеличавао ту лѣпу и побожну славу нашу српску, манастирску.

И лане био је о тој слави манастирској у Ковиљу Њ. Св. садашњи патријарх *Георгије* и учинио исто тако — на утеху и побожну радост оноликог света нашег и народа.

Али ове године та ће слава манастирска канда надмашити све дојакошње светковање храма цркве тога, понављамо, манастира светосавског — сад ће се *преосвештати* црква манастирска после довршеног иконостаса и позлађења и свега другог украшавања изнутра, а слави тој на појутарје учиниће по обреду православног нарочити надгробни помен великому учитељу богословља, браничу пра-

вославља и великом књижевнику, бесамртному архимандриту Јовану Рајићу.

Данашњи настојатељ манастира Ковиља, преодб. игуман *Мирон Ђорђевић* довршио је хвале заслужено дело својих претходника у том чину и достојању, који утврдише и трошком манастирским иконостас цркви живописати почеше — он докона тај лѣпи им смер и аманет хришћански. *Црква манастира Ковиља* бројаће се унапредак у наше *најлепше, најукрашеније* цркве манастирске, као што је и сав манастир тај међ' првим нашим тима од светиње обитељима места себи стекао, нарочито за игуманства садашњег вредног и разборитог калуђера настојатеља Мирона Ђорђевића, који трудом и разбором чуварним *ушештиручи* манастиру том приход пређашњи! То казују и припознају људи, који се разумевају у великом економисању, па предказују још и већи напредак тој св. обитељи и братству манастира Ковиља.

Него ми то тек онако мимоходом наговестимо — а прва нам је и главна да кажи прстом покажемо на предславље то манастирско и потоње у добри час славље и прославље, и осим свега на скромно, том приликом *подизање споменика* баш у самој цркви тој манастирској Јовану Рајићу, на гробу му.

У просвећеном свету и напредном,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

каже се и пише: колико који народ поштује гробове својих великих људи — онолико пази и цени дела њихна за живота им, и толико их је био заслужио и њих се од Бога удостојио; проклетиња је на народу, који не частује гробље људи, за свога доба на гласу са радам им благодетнога!

У нас доселе, на жалост, слабо се пазише гробови великих људи: ено у Београду: место Доситијеву гробу треба корацима од саборне цркве измерити и насумце нагодити „где леже кости његове он је свој род *љубио*“! Сими Милутиновићу припремају Срби Сарајлије свечаност и славље стогодишње, а у гробљу крај цркве палилулске у Београду једва му се гроб разазнаје; није боље тамо ни са гробом Ђуре Даничића. Професору Ђорђу Магарашевићу гроб у порти саборне цркве у Новом Саду по случају погоди старац деведесетлетни, где га сахранише; исто се тако тек ових дана дознало за гроб и другому професору Лази Лазаревићу у истој порти пред зданијем српске велике гимназије новосадске!

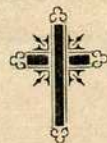
Поменути игуман ковиљски са братством својим учинио је, колико се год даде и могаде, да пред светом покаже, како се и у нас бар одсад хоће да поштује спомен великих људи — ту изреком и поменце спомен и помен великога човека у нас *Јована Рајића*, архимандрита (год. 1772.—1801.) у Ковиљу тога манастира светосавског.

Игуман *Мирон Ђорђевић*, кад је дошло да се у цркви манастирској новим патосом прекрасним измени стари овештани — отворио је гробницу Јована Рајића (у цркви с леве стране до престола Богородичина), сам собом пребрао је и скупио све до једне кости Рајићеве, наместио у нов сандучић мртвачки, гробницу боље оправио и *ту положио земљане осташке великога покојника . . .* да и даље бораве у тој цркви светосавској санак вечити, одмор мртвачки — до судна дана и напла те вечне, заслужене праведне!

На гробницу ту, заклонац озгоре, узидо је монументалну, дивну *плочу сиваштабеличаста гранита*, два метра дугачку и

нешто више од метра широку, с крстом у камену православним, и на плочи тој је овај запис од речи до речи и од слова до слова:

О В Д Е Л Е Ж Е К О С Т И

ЈОВАНА РАЈИЋА

рођена 11. новембра 1726. умрог 11. децембра 1801.

АРХИМАНДРИТА

СВЕТО-АРХАНЂЕЛСКОГ МАНАСТИРА КОВИЉА 1772.—1801.
УЧИТЕЉА БОГОСЛОВЉА — БРАНИЧА ПРАВОСЛАВЉА,
ВЕЛИКОГА КЊИЖЕВНИКА СРПСКОГ.

Историјом из таме заборавља на светлост
изнесе прошлост Србаља и најближе
браће им словенске;

Катихисисом темељ православља спасе
цркви, народу свѣм;

Телом Боголовља утврди ступ право-
славља — свештенство српско;

Зборником беседа, недељом и свецем,
отвори извор изобилан речи живо-
творне проповедницима благе вести
еванђеља;

Цветником даде народу двеста дваест и
четири цвета мирисава, све босиља
и тамјана, да се краси срце и пле-
мени душа у Србина и Српкиње;

Песнама духовним раздрага побожне
душе: и на дому и у цркви да ве-
личају песмопојем велику славу
божију и т. д.

покојна му душа — помен му вечан —
слава по свем Српству!

Обележје ово, на гробу му овде,
намести игуман светоарханђел-
ског манастира овог

МИРОН ЂОРЂЕВИЋ
са братством, год. 1891.

Обоженл
квфном д Обоезку.*

* * *

Постанак манастира Ковиља засеже у
времена наша старинска; по предању ца-

*) Потпис овај тајном буквицом српском значи:
Саставио професор А Сандић. Ур.

роставном основао је тај манастир свети Сава на том истом месту, где је и данас, за спомен, кад измири онде године 1220.—1221. две војске, Маџаре и Србље. маџарскога краља *Андрију II.* и српскога краља, брата свога *Стевана првовенча-нога*. Краљ маџарски завојштио беше на Србље, што се Стеван крунисао био за

исти предб. *Мирон Борђевић*, моћи ће свак о том разабрати и на шире — а ми ћемо да додамо још коју, колико се тиче та света обитељ великога и славног архимандрита јој *Јована Рајића*, који у том манастиру проведе мал не пуне три десетине година, од 1772.—1801. посте постећи, Бога молећи, књигу чатећи, књигу пишући.

Свето Савски манастир Ковиљ, у жупанији Бачкој (у некадањој Шајкашкој) основао свети Сава 1220.—1221. године.

„краља Србији, Далмацији, Захумљу, Травунији и Дукљи“ . . .

Зато се и зове тај наш манастир у Ковиљу и данданас светог Саве манастир — светосавски, којег храм цркве су св. арханђели *Михаило* и *Гаврило*, те славу слави дне 13. јулија сваке године.

Из опширне „*Историје манастира Ковиља*“ коју написа и ових дана на свет издаде садањи игуман му и настојатељ,

„ . . . по 16 и 17. часова на ден неуставк отх дѣла, даа 4—6 одѣхновенію сонномъ, 2—3 молитѣѣ и пицѣѣ, всѣх в' прочемъ вѣх чтеніи или писаніи превьстѣх“ вели за Рајића митрополит *Стеван Свраштимировић*.

Манастир Ковиљ био је и дојако на гласу са тога борава његова и незаборава народног; одјако ће бити савколики — споменик великому *Јовану Рајићу!*

Ето, тим скромним видљивим обележ-

јем на гробу Рајића у цркви — диже се углед манастира Ковиља до знамена и части наших фрушкогорских манастира: Раванице и Јаска, Крушедола и Шишатовца. . .

„У манастиру Ковиљу гроб је *Јована Рајића* — онде леже кости његове у цркви оној дивно украшеној. . .“ ићи ће одсад глас од уста до уста по народу и преносити се од старијих на млађе, на потоње нараштаје, да и они у времена потоња с побожношћу у срцих походе светосавски манастир Ковиљ и у цркви манастирској с поштовањем изађу на гроб Рајићев.

Истина, народ се наш збринуо већ по добро дарком-прилошком и за други, по времену *достојан споменик* од камена ил од туча и кџа — фонд је подизању споменика тога порастао на *шисуке форинши*.

И како се управо за десетак лета — године 1901. навршује стотину година од самрти Рајићеве, био би то од данас рок најбољи: да се донде подигне прилозима тим народним и тај други споменик Рајићу, и ни на којем другом месту већ баш тамо на најзгоднијем у манастиру Ковиљу, за углед сваком кад ко дође онамо, да по

* * *

У Новом Саду, пред Арханђел-дан летњи 1891.

АЛЕКСАНДАР САНДИЋ.

„СЛАВЕНО-СЕРБСКЕ“ НАКАЗЕ У СРПСКОМ ГОВОРУ И ПИСМУ.

(На част Његовој Светости патријарху српском Ђорђу.)

(Наставак.)*

8. Старо словенско њ гласи у руском словенском језику *є* (или *ѣ*), и према томе многе речи које се у том писму пишу са *є* место ст. *ѣ*, наши „славено-сербски“ књижевници и духовници пишу такођер са *е*, (и ако ст. слов. *ѣ* и у срп. слов. одговара *а* (или *ѣ*) *а* и у срп. народном говору = *а*), као: чест у смислу *die ehre*, (честан, четестјејши, пречестјејши, благочестије, благочестив и др.), двери, (дверник), љубезан, полезан (по крај „полза“, „ползовати се“) пришелац (пришествије), член, чтец, и т. д.

Који те речи тако изговарају и пишу, требало би доследно да пишу и говоре и ове речи: безгласен место безгласан, бубењ м. бубањ, бурен м. буран, вес м. вѣс (*сѣв*), високопарен м. високопаран, давец м. давац, ден м. дан, достижен м. достижан, конец м. конач и конечни м. коначни, колец м. колац лев м. лав, лест м. ласт, ловец м. ловац, меч м. мац, овен м. ован, надворен м. надворан, напрсен м. напрсан, неумитен м. неумитан, ноћес м. ноћас, отец м. отац, оцет м. оцат (а не „сирће“), пес

* У 25. броју на стр. 390, у II. ступњу под 2. у последњем реду стоји „одрастивши“ а треба „одраставши“.

м. пас, подобен м подобан, стеза м. стаза, тема м. тама и темница м. тамница, и т. д. — али они ових речи тако нити говоре нити пишу, но кад би још видели у којем српском саставу ове речи написане са е они би се слатко насмејали. не знајући да је обоје једне горе лист. Ну шта ћемо, кад не ваља ни једно ни друго, јер не одговара гласовним законима срп језика.

Наше српско а не одговара само староме л, него и староме њ и њ, као баба = баба, да́нак = дань, — бах = бах, сан = сань — па онда безгласан = безгласињ, бу-бањ = бѣбѣњ, буран = боурань, вѣс (сѣв) = вѣсь, високопаран = високопарѣњ, давац = давѣц (испореди рукодавац, рукодавалац, рукодавѣњ у смислу *creditor, gläubiger*, а не ваља ни „веровник“ ни „поверилац“; да немамо за *creditor* своје народне речи, која се говори у Боци и коју је Даничић унео и у Ст. Завет, могли бисмо говорити *дѣжѣлац*), дан = дѣњ, достижан = дости-жѣњ, колац = кољѣц, конац = ковьѣц (крај, свршетак, коначни), лав = лѣв, ласт = лѣств (прва ласт, потоња мука!), ловац = ловѣц, мач = мѣч, неумитан = неоумѣтѣњ, ноћас поштѣ-сь, ован = овѣњ, отац = отѣц, пас = пѣсь, подобан = подобѣњ (подобан у српском језику значи *згодан, удесан, кадар, вичан*, у смислу „способан“, а не *сличан*, ни *на-лик* на што; „и овима подобна = и шако даље; „уподобљава се“ = *наликује, пореди се, изједначаје се*), стаза = стѣза, тама = тѣма (*шамница* = *зашворница* = *робијаш-ница* а не „хапсана“; *шамничар* а не „хапсанџија“; *зашвореник, робијаш* а не „хапсеник“; *зашвор, робија* а не „хапс“: *зашворѣши, зашворѣши* а не „хапсити“; *сѣжѣанство* а не „заточење“; *сѣжан* или *сѣжѣничар* а не „заточеник“; ст слов реч *затворѣњик* значи *човека од зашвора*, то јест *калуѣбера*; *зашочник* је *човек под обвезом, који се зашекао некоме*; испореди: *зашоч, зарок, оклада*; *прокоп испод земље пра-*

вилније се српски пише *шѣмѣњик, шамѣњика* него *шѣвѣњик*, и према томе нам не треба туђа реч *шунел*) и т. д.

Према томе је и ст. слов. *уѣств* = *частв*, *die ehre*, а не „чест“, јер *чест* је = *уѣств* и значи *део*. као и *честица* = *делић*, види под б; *честан* = *частан*, *честѣјши* = *ча-сни*, *пречестѣјши* = *пречасни*, *благоче-стије* = *благочаѣѣке*, *благочестив* = *благочастив*; *дѣври* = *двари*, *дварник* *задѣврје*, а не по руско-словенском „двери“ (питање је: еда ли нам је потребна реч *двари*, кад имамо своју народну реч *врата* и *вратар*, — *вратарица, вратѣнице* и т. д., све од корена *вр*: *врѣти* = *зашворѣши, зашворѣши* *плашном отвор* на *чадору* или *шатору*, а не од *врѣти*; на против, данашња двокрилна врата, дрвена и стаклена, са енглеским бравама на завртње, *окрѣћу се* или „*врше се*“ на чеповима, а за такве ствари, које грађански живот усавршује, не измишљавају се нова имена), *љубезан* = *љубазан*, *полезно* према ст. слов. *пользно* = *полазно* (али се то српски каже *корисно, корисѣан*, = *пользѣњ*, као и *польза* = *крѣсти*. „*ползовати*“ (се) = *користоваши (се), користѣши*; речи пак „*вајда*“ и „*фајда*“, „*вајдисати*“ и „*фајдисати*“ јесу турске, управо арнаутско *фајде*; а речи „*хасна*“, „*хаснити*“ и „*хасноват*“ јесу мађарске *haszon, használni* и *hasznos*), *пришелац* према староме *пришѣљ* ваља да гласи *пришалац*, али се то српски каже *дошѣљак* или *придошлица*, а „*пришествије*“ према ст. слов. *пришѣствѣне* ваља да гласи *пришествије*, ну то се данас рече *долазак* (на пр. други *долазак* Христов о Страшном Суду), *член* = *члан* (*члан полиције* могло би се заменити са *исправѣник, police correctionnelle*, од *исправѣши* прут, криву воду, људске послове: *исправѣшељ, исправѣник*, као од *уравѣшати*: *уравѣшељ, управѣник*; кад је женско лице *члан* каквога друштва, не ваља писати *чланица*, него *женски члан*

друштва, јер се, без обзира на род, каже: члан закона, члан новина, члан друштва, и т. д.), чтец према ст. слов. *чѣтърь* = чатац (а још боље по срп. народном говору *чѣшалац* или *чѣшач*, *чѣшалачка публика*, само никако не ваља *чѣшатељ*, јер глаголи V-е врсте не добивају наставка *шељ*, но *ѣц* = *ац*, и *ач*, *ар*; испореди: *чѣтанѣје* и *чѣћење*) и т. д.

9. Исте су горе лист и све ове накате: воведене, вселенски патријарх или сабор, вход и входноје (вѣ), вознесење, воскресене, воспитање, превосходни (вѣзѣ), па онда: бодар, закошњавати, љубов, подозрив (ост), предосторожан (ност), роптати, соблазан, собор (-ни), совест (-ан), совет (ник), создатељ, состав, сосуд, сотник (сѣ), спор (спорити, неоспорно, оспоравати), строг (-ост), точка (точан, недостаточан), уголан (четвороуголан, крајеуголни камен) и т. д.

Старо словенско *ѣ* гласи у руском словенском *о* (или *ѣ*), и према томе многе речи, које се у том писму пишу са *о* место са ст. *ѣ*, наши „славено-сербски“ књижевници и духовници пишу такођер са *о*, (ма да ст. слов. *ѣ* и у срп. словенском одговара *а* или *ѣ*) а и у срп. народ. говору = *а*).

Ну који тако раде, ваљало би доследно да пишу и дожд *м. дажд*, краток *м. кратак*, крепок *м. крепак*, кроток *м. кротак*, лож *м. лаж*, низок *м. низак*, рож *м. раж*, сон *м. сан*, сладок *м. сладак* и т. д. — али они тако не раде, него се још смеју, кад ко тако напише ове речи и друге њима сличне.

Кад дакле, како под 8. видесмо, наше српско *а* не одговара само старому *ѣ* и ст. *ѣ*, но и старому *ѣ*, и кад према томе сви без разлике и пишемо и говоримо: дожд (киша) = *дѣждѣ* = *дѣждѣ*, кратак = *кратѣкѣ*, крепак = *крѣпѣкѣ*, кротак = *кротѣкѣ*, лаж = *лѣжѣ* = *лѣжѣ*, низак = *низѣкѣ*, раж = *рѣжѣ*, сан = *сѣнѣ* = *сѣнѣ*, сладак = *слѣдѣкѣ* — онда су и предлози: *вѣ*, *вѣ* = *вѣ*, *вѣзѣ* *вѣзѣ* = *вѣзѣ*.

сѣ *сѣ* = *сѣ*, на пр. воведене а не „воведене“; *ваход* (или *уход*) а још боље *пренос* (мали и велики *ваход*, *уход* или *пренос*) а не „вход“, па тако и *ваходно* (или *уходно*) а не „входноје“; према староме *вѣселенѣ* треба писати *васелѣна* и *васелѣнски* патријарах, сабор (екуменски), (а не „вселенски“, „васеленски“, „селенски“, „васионски“, јер не ваља писати ни „вселена“ ни „васелена“ а још мање „селена“ „васиона“; *васелѣна* = *уселѣна*, *населѣна*, *сва земља* = *die von menschen bewohnte erde* = *das bewohnte, bebante land* = *terra habitata*, јер *васелѣна* долази од *васелѣнѣ* и то од *васелѣнѣ*; а *васионѣ свѣш* је *вас-сионѣ*, *вас силни свѣш* = *сав силни свѣш* = *orbis terrarum* = *die grosse gewaltige welt*, а може значити и *das weltgebäude, das weltall*; и ако су у те две речи појмови сродни постање им је различно, те с тога не ваља мешати једне с другом. јер су различне); *вѣзнесење* (спасов дан) а не „вознесење“; *вѣкресење* = срп. сл. *вѣкрѣсенѣ* (*вѣкрѣ*, *уѣкрѣ*) а не „воскресење“; *вѣспитање* (*успитање*, *гајење*) а не „воспитање“; *превѣсходни* (*преуходни*, *изврѣни*) а не „превосходни“ (тако и *превѣсходство*, а не „превосходство“ ни „превосходитељство“); *сѣ* = *сѣ* = *сѣ*, на пр. создатељ или србастије *створишељ*, *створац*; тако и старо *вѣдрѣ* = *вѣдар* а не „бодар“ (од корена *вѣд*, *вѣдѣ*: *вѣдѣти* = *вѣдѣти* = *vigilare* = *биѣти будан*, од чега је и *вѣдѣни дан*, *вѣдѣне вече*, *вѣдѣнѣк*, *вѣдѣнѣшѣца*); *зѣкашњавати* — *касѣно* а не „закошњавати“; *љубѣв* према *љубѣвѣ* а не *љубов*; *сумѣнѣв* или *подазрѣв* а не „подозрѣв“, *подазрѣвост* а не „подозрѣвост“ (*пода-зрѣти*, као и *пода-вѣти*, *пода дрѣти*, *пода-сѣти* и т. д.); *сѣмѣренѣ* а не „пред осторожан“, *сѣмѣренѣност* а не „пред осторожност“ (како ни Руси не говоре, но само „осторожност“; она долази од *сѣража* руски *сѣброжа*, и по томе „остражан“ је онај који *сѣражи*, који *има позор* на нешто); према ст. слов.

рпштати морао би овај глагол у срп. језику гласити раптати а никако по руски роптати (ну ми, имајући своје глаголе *гунђашти* и *мрмљашти*, не треба да употребљавамо ни раптати, још мање „роптати“); према сьблзнь треба писати саблазан или саблазна (као и *казан* и *казна*) а не „соблазан“; према сьборъ ваља писати сабор и саборни а не „собор“ и „саборни“; према сьлестъ треба савест и савестан а не „совест“ и „совестан“; па тако треба и даље савет и саветник а не „совет“ и „советник“; састав а не „состав“; сасуд а не „сосуд“; сатник или *капешан* а не „сотник“ (овде нам ваља изреком напоменути, да од *иорука* има *иоручник* и *иошиоручник*, т. ј. онај што издаје поруке, наредбе, заповести; и Пољаци, као и ми, имају *porucznik*; по томе не ваља према рускоме „поручик“ и „потпоручик“, јер то је тако, као кад би ко рекао: „ручик“ и „заручик“, а овамо су од *рука* изведене именице *ручник* и *заручник*; „мајор“ — *шисуфник*. „генерал“ или „ђенерал“ — *војвода*; не ваља писати ни смешне речи „редов“ према рускоме придеву „рядовой“, јер су јој друге: белов, шапов и буцов, пацов, сабов, ђалов, чиков, него ту реч ваља заменити са: *проси војник*, *молак*, *врштар*, *чешник*, а вођ им се зове *чешовођ*): према ст. слов, тьуба, руски точка, *functum*, од корена тьк, тькнѣти, тькнѣно, треба српски писати тачка, тачно, тачкаш, тачкасте црте, недостатак и недостатачно, такнути, дотакнути се, спотакнути се, устакнути, а не по руски „точка“, „точан“, „недостаточно“ и т. д. (осим тачка говори се још и *пришка* и *шакла*, *пришкаш* и *пришаник* — све од *шакнуши*); од угао треба угалан, како је и у Нов. Завету, а не „уголан“, *чешворугалан*, а место „крајеугални камен“ каже се *завршни камен* (овде ваља напоменути, да реч *угао* има два значења: 1. *куш*, за-

кушак, *der winkel*, а не турски „буцак“, угао изнутра, на пр. *у углу* = *у кушу*, *у закушку* а не „у буцаку“, и отуда *кушњий* зуб и *куфа*, 2. *рогал*, *die ecke*, угао с поља, а не турски „ћошак“, на пр. *на углу* = *на роглу*; мило *на углове*, а не „санун“, јер се „санунџија“ или „мумџија“ српски назива *милар* или *свекар*.)

Напомена. К речима „спор“, „спорити“, „неоспорно“, „оспоравати“, које од неког времена и најбољи књижевници врло често употребљавају, ваља напоменути, да су руске и то: споръ = *der Streit*, споритъ = *streiten*, неоспоримый = *unstreitig*, и да их у српском писму не треба употребљавати, јер имамо своје српске; у ст. слов. има реч сьпоръ = *rixa* и долази од прѣти; а и у срп. језику има *прешти*; место тих руских речи треба употребљавати ове српске: *парба* или *парница*, *парбиши* (се),* *прешти* (се) и *прешираши* се, *идрац* или *ирица* (у Грбљу) = *der kläger*, *парбљење* = *das processiren*, место „неоспорно“ треба *несумњиво*, *без сваке сумње*, судија за „неспорна“ дела = судија за *несумњива дела*, а место „оспоравати“ могли бисмо рећи *одрицаши*, *не признавати*. — Што се по западним крајевима употребљава реч „двојба“ место *сумња*, то је творевина по немачком *zweifel*, јер *двојити* значи *trennen*, *entzweien*, *divido*, по томе место „двојба“ треба *сумња*, место „двојбен“ ваља *сумњив*, место „двојити“ треба *сумњашти*, *двоумиши*, *сумњашти* се, *посумњашти* се; *сумњање*, *двоумљење*, а место „здвојити“ и „здвајати“, у смислу *verzweifeln*, ваља *очајашти*, *очајавашти*. — К речима „строг“ и „строгост“ ваља напоменути, да су такођер руске, и да нам нису потребне, а кад не бисмо могли бити без њих, морали бисмо их писати *страг* и *страгост*; ну место „строг“ ваља писати *оштар* цар, краљ, кнез, *оштар* критичар, *оштар* човек и т. д., а место „строгост“ може поднети *оштрина*, *озбиљност*; место „строга“ *научно* могло би се казати *врло научно* или *са свим научно*, (и Даничић у Ст. Завету свугде пише: Н. Н. бејаше *оштар* цар и *оширо* поступање с народом, и т. д.)

* Не ваља начин неодређени „парбисати се“, као што је 1866-е г. начинио Јов. Београдац, јер би онда сад. време гласило „парбишем се“, а од глагола *парбиши* се има сад. вр. *парбим* се (од *парба*, *парница*).

ЧЕТИРИСТОГОДИШЊИЦА

ПРВЕ ЋИРИЛИЦОМ ШТАМПАНЕ ЦРКВЕНО-СЛОВЕНСКЕ КЊИГЕ.

Веома важан проналазак Јована Гутенберга — штампа — међу свима словенским земљама, појавила се прије свега и поникла је у Чешкој. Штампаче књига почело се овде 1478. год. у граду *Плзану*, где је уједно *прва словенска књига на чешком језику* „*Нови Завет*“ *гошским писмом*, а не ћирилицом наштампана. Знаменито је, да Чеси проналазача штампе сматрају за свога саплеменика. Влада мишљење, да је Јован *Гутенберг* био „*Јан Кушногорски*“, *Чех по пореклу*, по раду на и по васпитању. Мишљење то оснива се на многим врло важним доказима. Један јединцати доказ, да је Јован Гутенберг немачког порекла, садржи се у том, што је живео и у зрелијим годинама деловао у Мајнцу и Штрасбургу; а других доказа за то нема. Међу тим у корист чешкога порекла Гутенберговог говоре ове околности: 1.) Знаменити људи у Чешкој у XVI. веку држали су Гутенберга за Чеха. 2.) Презиме је његово чешко — од *Кутна гора* — *Кутенберг* — као што су исто преимачили Немци. 3.) Вештина Гутенбергова у прављењу огледала и шлифовању стакла, чим се тада Чешка одликовала, може сведочити у корист тога, да се је он васпитао у Чешкој. 4.) У време хуситских ратова Чешка је слала мноштво својих мирних синова у све крајеве Европе, где су они деловали већ као местни грађани. 5.) Саме запреке, које су Гутенбергу на путу стојале да оствари проналазак, као и то што се није знала његова отаџбина, сведоче о том, да је он у Германији био дошљак.*) Но с разлога тога, што је Гутенберг деловао у Германији, породило се мишљење, да је он био Немац. Откуда је била у Чешку донесена вештина штампања књига, са свим је непознато, но тамо се она врло брзо распрострла настојањем чешке браће ревног последоватеља Јана Хуса, који су се држали речи св. писма. У XV. веку штампање

књига појављује се у Вратислави (Бреслави), у Кракову, Олмуцу и Данцигу.

Но као најважније историјско место, где су се словенске књиге штампале, познат је град *Краков*. У то време та столица Пољске државе налазила се у тесним одношајима с чешким Прагом и била је пуна разних сектаната, које су паписте прогонили. Чешки језик и чешка литература врло напредоваху у Пољској у XV. и XVI. столећу. Древни пољски преводи св. писма непосредно су преведени с чешког језика. У Кракову се бавио издавањем књига *Хинтер-Зајнер* у друштву са *Свештополком* (Швајфолтом) *Фџолом* или *Фиолом*. За предмет својих издања изабраше они црквене богослужбене књиге словенског православног света — *Осмогласник*, *Часловац*, *Триод постни* и *Триод цвешни*. Све то успеше они издати у год. 1491. и за тим присиљени беху обуставити штампање услед притиска са стране католицизма.

И тако је *Фиол први словенски шампар*. Прва његова књига и односно *прва штампана словенска књига са ћирилицом* беше *Осмогласник* св. Јована Дамаскина, штампана у *Кракову 1491 године*. Два непотпуна егземплара тога драгоценог нам споменика словенске старине чувају се у Петроградској и Московској јавној библиотеци; а потпуни примерак налази се у *Вршислави* (Бреслави) у тако званој *Редигеровој библиотеци*. Осмогласник тај штампан је in folio и садржи 169 листи (337 страна). Листови су без броја страница и без преноса испод последњег ретка. Бројевима су означене само засебне свеске (тетраде) књиге. Натписи, почетна слова штампана су црвено. У првој свесци (тетради) на другој страни првог листа налази се дрворезан лик Исуса Христа, распетог на крсту; с десне стране крста стоје четири жене, од којих је у једне — *Богоматере* — *венац* око главе, а с леве стране два мушка лица с венцима око главе. Последњи лист на горњој стра-

*) Булгаковъ, Историја книгопечатанія.

ни садржи упутство за поделу тетрада, а с друге стране се налази *грб града Кракова* — врата с три куле с натписом са обе стране, који се уједно чита „з Кракова.“ Под грбом налази се натпис, који показује, кад је, где и ко књигу штампао. Фиол овако вели о себи на *концу Осмогласника*: „Докончана бисть сна книга у великомъ градуу Краковъ при державѣ великаго корола полскаго Казимира. и докончана бисть итцѣднинномъ краковскимъ Швейнолтомъ Феодемъ извѣстѣ немецкого родоу франкъ. и скончана по кожнемъ нароченнемъ дѣ сѣтъ девѣтъдесѣтъ и ѣ мѣто.“ (1491. године.)

На основу имена *Фиола Свештополка*, и на основу тога, што је њему био познат словенски језик, претпостављају, да је он био Словен. Према мишљењу других Фиол је био пољски Немац из града Љублина. Путујући по Германији научио се он тамо штампарском послу. Но против немачког порекла Фиолова наводе се врло снажни докази. У поменутом завршетку (на крају књиге), у речма: „извѣстѣ немецкого родоу франкъ“, који даје повод к подзревању немачког порекла Фиола „*краковскаго итцѣднина*“, првог словенског штампара, главно је у речи „из.“ Ни у пољском ни у западноруском нема предлога „из“, него има „зѣ“ Дакле следи, да се на концу говори о Немцу Франку, компаноу „*краковскаго итцѣднина*“. Такав Франк штампар познат је као савременик Фиолов. Зна („*Благовѣсть*.“)

се такође, да је многобројна фамилија Фиола живела у Кракову на концу XIV. и око половине XV. века. Па с тога Свештополка Фиола не треба држати за Немца. Он је био Словен, Пољак, и први је применио проналазак Гутенбергов к ћирилици, издао је неколико књига, заради употребе у православној цркви, можда и из трговачког интереса, рачунајући на продају својих штампарских послова, услед скупоће рукописа како у тадањој Русији тако и међу словенским племенима православне вере. Има сведочанства о распрострањењу издања Фиолових по многим местима Црвене Русије, Литавске кнежевине, у Кијеву тога времена.*) Примерци издања Фиолових долазили су чак до Москве.

Словенски први штампар Фиол чампо је и у тамници за то, што је и он био сагласан с духом учења Хусовог, те био противан причешћивању под једним видом. Но кад се је Фиол мануо таквога погледа на причешће, ослободише га заточења. Пошто је изишао из тамнице. Фиол је напустио штампање црквено-словенских књига. А кад га стадоше гонити римокатолици, пресели се у Угарску, где је дуго живео у *Левочи* (Лајтшау), у талашњем слободном граду. Фиол је, као што претпостављају, умрѣо у 1525. години.

*) Има тих издања и по нашим српско-православним црквама у Угарској. Прим. прев

Превео **Л. Б.**

О СТАРОЗАВЕТНОЈ ПАСЦИ.

(По св. писму и тумачењима односних места.)

Написао **Д. Ружић**, богослов.

(Свршетак.)

Кад се празновала пасха? — Сваке године у одређено време, као што је казао Господ: „Овај месец, да вам је почетак месецима, да вам је први месец у години. Кажите свему збору Израѣљеву и реците: десетога овог месеца сваки нека узме јагње“ и т. д. Који је тај месец, који треба да је први у години у који је Господ извео Израѣља из Мисира, и у који је одредио, да се празнује пасха — дознаћемо из Исх. XIII.

4: „Данас излазите месеца Авива“ и т. д. Дакле пасху требало је празновати сваке године првога месеца, који се у старозаветним књигама, које су пре роштва написане, назива Авивом. У старозаветним књигама, написаним после роштва, на име код Јездре и Немије назива се исти месец Нисаном. Почивао је после пролетње еквinoxције са првим новим месецем и тако кад се пасха клала, морао је бити увек пун месец. Овога су се придржавали првих

векова и у хришћанству тако звани квартодесетимани (у Малој Азији). Изнимно празновала се пасха и другог месеца. Но ово се догађало само у ванредним случајевима, кад околности нису никако допуштале, да се пасха првог месеца правилно одржи. Тако н. пр. другог месеца празновали су пасху за време Језекије цара Израиљева, „јер не моглоше славити у то вријеме (т. ј. месеца Авива) јер не бијаше доста свештеника посвећенијех, и народ се не бејаше скупио у Јерусалим“ (II. Днев. XXX. 2. 3.) Који бејашу првога месеца нечисти од мртваца, или који бејашу на даљном путу по заповести Господа празновали су пасху другог месеца. (Број. IX. 10. 11.) Пасха се клала дакле првог месеца, четрнаестог дана у вече, око захода сунца, између два вечера. (Број. IX. 3. 5. 11.) Овај последњи израз, као и сви остали изрази у старом завету, који би требали да одреде доба празновања у четрнаестом дану, врло су нејасни, што је и дало повода, да су се ова места још код старих јеврејских научењака, па и доцније разно тумачила. Кајл (Comm. Exod. XII. 6.) наводи ова разна тумачења и претреса их и долази до тога закључка, да се под тим разним изразима разуме доба од тренутка кад сунце изађе, па све док не наступи потпун мрак. Овако је тумачио, вели Кајл, ова места и Авен Есра, у пракси пак овога су се придржавали Самарићани и Карићани. Сви ови изрази код Даничића преведени су са „у вече“, који израз дакле потпуно одговара ваљаном тумачењу ових места.

Није се могла празновати пасха свугде и на сваком месту, већ на одређеном. Видимо, да су прву пасху у Египту клали синови Израиљеви сваки у свом дому; клали су је пак тако према околностима са одређеном практичном цели, која је изискивала, да је морао сваки домаћин крвљу жртве пошкросити довратке дома свога, јер тај дан пролазио је Господ по Мисиру и убијао првенце египатске, а где је видео крв на вратима, остало је све неповређено. После изласка Израиљева из Мисира клање пасхалне жртве бејаше само успомена. Друге године после изласка из

Мисира славили су пасху у пустињи код горе синајске заједнички. Доцније у законодавству Мојсијевом одређује се са свим тачно место, где су морали клати пасху, а то је место, које избере себи Господ да настани име своје (Девтерон. XVI. 2.), храм, у ком бејаше ковчег завета. Као што се види из историје изр. народа, скупљали су се у Јерусалим, и овде у храму клали су пасху на оном месту, где су се обично жртве спаљивале. Сваки бејаше обвезан, да дође у одређено време у Јерусалим осим оних који због даљног пута бејашу спречени да дођу. Овом приликом скупљао се у Јерусалим велик број народа. Јосиф Флавије бележи, да пре разорења Јерусалима бејаше се скупило до 2,000.000 душа. Овим приликама особито истицали су се пророци; и сам Спаситељ долазио је на празник у Јерусалим, да учи и распростира своју науку.

Пасху смео је јести само Израиљћанин; странцу и дошљаку било је забрањено. Но ако се налази међу Израиљћанима и ако хоће да је празнује и једе, а он пре него што приступи, ако је мушко нека се обреже и тад је може празновати као и синови Израиљеви. И јели су пасху сви без обзира на сталеж и пол, јер тај дан све их је ослободио Господ из ропства мисирскога.

За пасхалну жртву узимало се обично јагње или јаре; ово последње ретко. Оно је морало бити мушко, од године дана, и, као и све остале жртве — здраво.

Ток празновања у кратко ово је: До четрнаестог Нисана искупе се са својим жртвама у Јерусалим. Код прве пасхе у Мисиру пасхална жртва одабрала се још десетог, и чувана је до четрнаестог. Пошто се искупе у светињу, стану сви „по редовима домова отачких браће своје, синова народнијех, и по редовима домова отачких међу Левитима“ (II. Днев. XXXV. 5.) И пошто су свештеници и Левити стали на своја места, ови последњи клали су жртву, и давали крв свештеницима да пошкросе олтар, и за тим су је дерали. Жртве су дерали обично свештеници, но кад је било много, помагали су им Левити, а они су само кропили. И пошто су је

одерали, пекли су је на огњу са дробом заједно. Забрањено је било пасхалну жртву кувати „не за то“, вели Кајл „што су се приликом изласка из Мисира журили, већ да се у води не раскува, но и са с им зготовљено да остане чисто јагњеће месо, и да се целокупно постави за јело“. Целост и неповређеност јагњета означава слогу и јединство између народа, који га једе и Господа, који му га је спремио. Јагње је морало бити целокупно и ни једна кост на њему да се не прекрпа. Ако је породица мала и не може појести читаво јагње, онда нека се на једно јагње сложе две породице. Све остатке пак ваљало је спалити. Кад је јагње било печено, јели су га са пресним хлебовима и горким зељем (*Lactucæ agrestes*). Пресни хлебцац јели су као „хлебац невољнички“, а горко биље по Кајлу за то, да се означе муке, које су синови Израилеви претрпели у ропству мисирскоме. Кајл спомиње (*Handbuch der bibl. Archäol.*), да се у доба равинских научењака развио неки особити начин празновања, који се доводи у свезу

са пасхом на којој је Спаситељ установио тајну евхаристије. Састоји се у овоме. Кад је било све зготовљено, тад домаћин чапуни *једну* чашу с вином благодари. пије из ње, и даје осталом друштву, да и оно пије из ње. За овим сваки узме по мало од горког зеља. За тим долази друга чаша вина и уз њу разјашњење значаја самог празника и певање, и тек за овом чашом једе се јагње. После јела долази трећа и четврта чаша уз певање одређених псалама. Ове четири чаше припадале су празновању, па и најсиромашнији морао их је набавити.

Празник пасхе бејаше код Јевреја празник највеће радости, као што је Господ заповедио говорећи: „И весели се (тај дан) пред Господом Богом својим ти и син твој и кћи твоја и слуга твој и слушкиња твоја, и Левит који буде у месту твојем, и дошљак и сирота и удовица, што буду код тебе, на месту које избере Господ Бог твој, да онде настани име своје. И опомињи се, да си био роб у Мисиру“. (V. Мојс. XVI. 11.)

О ОПШТЕМ ФОНДУ ЗА СВЕШТЕНИЧКЕ УДОВИЦЕ И СИРОЧАД.

(Свршетак.)

опустићемо, признаћемо и исповедићемо, да није праведно, и по томе не треба да они свештеници, који су удови и без деце, као и они, чијим породицама — са њиховог повољног и лепог материјалног стања — после њихове смрти помоћ и потпора није нужна, да дакле ти свештеници толико исто у пензиони удовички фонд уплаћују, колико и они свештеници, који смрћу својом остављају за собом породицу и то такву, која без помоћи и потпоре живети не може. Но тако ће исто и они допустити, признати и исповедити хтети и морати, да су сви, а у првом реду они дужни испуњавати „другу највећу заповијест: љуби ближњег својега као самога себе“ (Мат. 22, 38—39.) а та се „љубав к ближњему“ исказује између другог поглавито давањем и пружањем помоћи онима, који су у нужди.

Помагати дакле браћи и ближњима — као што рекосмо — дужни су сви, а у првом реду они. Та баш за то, што су удови и без деце, само за то, што су богати, могу више него други чинити добра и помагати беднима и сиротима. Па ако они само за то, што су удови и без деце, за то што су богати, веле, да неће у удовички фонд да уплаћују — онда зацело не размислише шта рекосмо, „не знаду шта чине“, јер тек ваљда не ћемо захтевати, да „слепац слепаца води“; хоћемо ли зар од онога помоћи искати, који је бригом и старањем за издржавање своје многобројне деце оптерећен и обхрван?! Хоћемо ли зар ономе руку ради помоћи пружати, који и сам не зна су чим ће живети?!

Али ако они о ономе, што ће рећи, размислише и расудише, па при свем том горње речи изрекоше, и изрећи смедосмо:

онда — е онда нека скину са себе ону црну одору, да им се још и боље види од црне им одоре — црња душа им! Нека одступе од оног каменитог престола, на коме лажно приносе бескрвну жртву Богу љубави а срцем од тврдог и хладног престола тврђим и хладнијим! Нека се одрекну лепог и узвишеног имена, имена учитеља милосрђа и братољубља, јер гле, шта и чему тај учитељ треба да учи: „Будите милостиви, као и отац ваш што је милостив“. (Лука 6, 36.) „Који има двије хаљине, нека да једну ономе, који нема; и ко има хране нека чини тако“ (Лука 3, 11.) „Који има богатства овога свијета, и види брата својега у невољи и затвори срце своје од њега, како љубав божија стоји у њему?“ (I. саб. посл. Јов 3, 17) А тај и такав учитељ може и мора бити само онај, „који оно што казује ином, то и својим потврђује чином“.

Удови дакле и без деце, као и богати свештеници нека својој браћи дају помоћ: нека у удовички пензионери фонд уплаћују годишње један, па баш и 2⁰/₁₀ од своје уживане и законом одређене плате, јер ако удовички фонд „неће требати њима“, односно њиним породицама, требаће он зар породицама њине деце и њихових потомка, требаће породицама њихових сродника и пријатеља, а требаће тај фонд свакако породици њиног — Србина. Или зар нима Србин није велики, блиски и крвни сродник, они би зар још и већег, ближег и — крвнијег сродства?!

„Па још кад би се дало и могло поред наше опште свештеничке уплате умолити и Његову Светост Патријарха, да и Он најмилостивије вољан буде са својим годишњим прилогом само са 100 фор. у потпору притицати, а преосвештена господа епископи годишње са 50 фор., имућни пак манастири годишње са 20 фор., а сиромашнији са 10 фор., па и са 5 фор. они најсиромашнији.“ (Види: „Одјек на вапај.“)

Не ћемо ништа да примећујемо на то, колико би — по г. В. Поповићу — могао у удовички фонд прилагати годишње потпоре како српски патријарх, тако и оострани епископи српски, јер држимо, да ће и садашњи свети патријарх, као и

данашњи српски архијереји врло радо и од своје добре воље, ако не и више, али свакако толиком свотом удовичком фонду у помоћ притицати; али не можемо а да не приметимо нешто о манастирским потпорама.

„Имућни манастири“ наши броје на више од 1500 ланаца земље; „сиромашнији“ имају око 1000 ланаца; а они „најсиромашнији“ — рекли бисмо — немају мање од 3—500 ланаца. Читава села имају по 1000 и преко 1000 ланаца земље; а има богме селá и са 7—800, па и са мање ланаца земље. У тим селима живе по 7—800 па и преко 1000 душа, а у нашим најимућнијим манастирима живи „братство“ од највише пет чланова. Па од наших „имућних манастира“, од тих — тако рећи — читавих селá, који броје по неки и близу и на 2000 ланаца земље, захтевати само 20 фор. годишње потпоре, то је — признајмо — и сувише мало! Читаво имање од 500 па и преко 1500 ланаца земље, на коме живи једна. две, а највише пет душа, не може на тако племениту и хришћанску цел — као што је фонд за свештеничку сирочад и свештеничке удовице — да даје више годишње потпоре од 20 па чак и од 5 фор., то је доиста и сувише жалосно!

По нашем мњењу требало би одредити, колико који манастир у удовички фонд ваља да уплати, а при одређивању величине уплате ваља као мерило да се узме приход, који исти манастир доносити може.

А где су нам калуђери? Зар они неће, или зар они не би могли и требали удовичком фонду са неком потпором у помоћ притицати? Та они бар полажу — „завјет сиромаштва“; та они „не могу имати ништа свога“; (Милаш „Прав. цркв. право“) та ако ико, али они су понајпре и понајвише „дужни полагати душе своје за браћу“ (I. саб. посл. Јов. 3, 16.); па ако не душе, а оно бар новац и то један доста мали и незнатан део: 3⁰/₁₀ по плати коју уживају, око 5 фор. годишње.

Осим тога напоменути је, да кад би се само основао „општи јерархијски фонд за свештеничке удовице и сирочад“, да би се и други српски црквени великодо-

стојници — по примеру блаженопочившег епископа пакрачког, Никанора Грујића — сећали тога фонда и повеће своте томе фонду завештавали. Нашло би се свакако и свештеника, који би се на крају живота сетили сирочади и удовица браће своје, те у корист фонда удовичког какову своту наменули. На послетку, била би зар и међу благочастивим хришћанима која племенита и добра душа, која би хтела и желела да отклони сиротињу и невољу од које свештеничке удовице, од ког свештеничког сирочета, те у ту цел или још за живота, или после своје смрти, завештала из оставине своје какову своту фонду удовичком.

Приметисмо и рекосмо, што приметити има досмо и рећи хте досмо „о општем јерархијском фонду за свештеничке удовице и сирочад“, а поводом у јавност о томе пуштених гласова. Своје смо примедбе писали и казивали вођени мишљу: шат' и наша реч шат' и наш диван не буде с горег. Јесмо ли били срећни, да макар само и на једну корисну ствар упозоримо, само и једну пробитачну напомену учинимо — ми ћемо бити задовољни: наш је труд награђен, наша жеља постигнута.

25. маја (6. јуна) 1891.

Радмио Љубибратић, Банаћанин

ЛИСТАК

Б Е Л Е Ш К Е.

(Седнице консисторије и административног одбора епархије Темишварске.) Дана 19. јуна (1. јула) одржана је седница епарх. *консисторије*, под председништвом високопреосвећеног г. епископа *Нектиарија*, а у присутности преч. г. прота Ђорђа Влаховића кикиндског, Кузмана Станића темишварског, Лазара Нонића арадеког, Тривуна Бранковића пароха фабричког, г.г. Косте Стевановића председника градског сирот. стола у Темишвару и дра Св. Димитријевића, консист. фишкала; реферисао је Ђура Видицки, пр. конс. бележник. — Решено је у конс. одсеку 70 предмета. Одмах у почетку је новоименовани бележник Ђура *Видицки* положио званичну заклетву. За тим се прешло на остале предмете. Предузето је 7 покушаја помире, од којих су 4 упућени на сажиће, а три на пут парнице бракоразводне; разрешен је један брак, а у других 10 брачних парница донесена су разна решења. — Прочитана су дописи вис. министарства богочасти, по којима је 8 свештеничких удовица добило државне припомоћи. — Замољен је поджупанијски уред тамичке жупаније, да некојим свештеницима парохинал утера. — Одобрен је доплет за кунку паросима П. Д. и А. П. — Одобрен је избор снет. парох. помоћника у Врањеву, по ком је изабран јереј Милош Влашкалин из Срп. Пардања. — Издата је тужба Ђуре Димитријевића, председ. меленачке цркв. општине, против Милутина Думића пароха, овоме на изјасњење. — Уважена је молба игумана манастира Св. Ђурђа, Калонима Ђорђевића и одређена му је пензија од 300 фор. с тим, да у Темишвару живети може, и одређено му је још 150 фор. за кунку; на место његово постављен је за прив. администратора манастиру Стеван Николић, намесник бездински. — Пре-

мештен је Исхирион Гађански, јеромонах истога манастира у Златицу, а јеромонах Спиридон Оберкнежевић у Војловицу. — Прочитан је најпосле допис Св. Патријарха Георгија, којим јавља, да за све увреде нанесене му лично од конс. бележника Петра Милића, даје свој опроштај и жели, да се судски коради обуставе. Услед тога решено је позвати конс. фишкала Дра Димитријевића да код грађ. и кривичног суда учини кораке ради обуставе. — Решено је даље, да се против истога бележника дисциплинарна истрага, која је до исхода грађанских парница *in suspensio* држана, сад пошто су исте обустављене, по ново отпочне, и да се фишкар позове, да донесе предлог свој. —

Идућега дана била је седница епарх. административног одбора. Присутни су били: Њег. Виспреосв. г. Нектарије као председник; чланови: Никанор Недељковић, игуман бездински; Петар Ђурић, парох чаковачки; Коста Стефановић, М. Долга, Др. Димитријевић и Ј. Стојков. У овом је одсеку бележник Ђура Видицки реферисао 68 предмета. Прочитани су неки дописи вис. министарства, поджупанијске власти и порезне дирекције; за тим два дописа вис. сл. Саб. Одбора у погледу саборских трошкова, за тим о камати хипотекарних зајмова. — Збачен је председник варјашке црквене општине Пера Тодоровић заједно са целим одбором због несавесног руковања и изаслат је парох Кнешки Ника Николић са Ђуровићем ревизором, да организују нов одбор и испитају стање општине. — Изаслата је истражна комисија у лицу пароха Јована Новаковића и Дра Живка Богдана против Меленачке црквене општине. — Изаслат је прота Влаховић, да организује општину у Срп. Кларији, а јереј Јован Новаковић у Срп. Црњу, да извиди зашто се тамошњем пароху Ђ. Јова-

новићу, плата не издаје. Одобрена је лицитација, којом је земља манастира Св. Ђурђа под закуп на 10 година издата. — Одобрена је још награда из епарх. фонда Ђуровићу 30 фор., који је три месеца за одбеглог канцелисту Кириловића дужности вршио, и Дру Сави Поповићу 50 фор., што је неколико недеља овде радио. — Остали предмети били су од мањег значаја. В.

ОГЛАСИ.

67

СТЕЧАЈ.

1—3

Ради попуњења учитељског места на вероисповедној школи у селу Грабовцу (Толњањској жупанији) које је оставком г. Бранка Влашкалића упражњено, овим се отвара стечај.

Плата је учитељска 120 фор у готовом новцу, даље: кост, квартир, огрев и послуга у Манастиру. У дужност му спада у цркви недељом и празницима појати, и децу томе обучавати, поред тога сходно се дисциплини манастирској понашати. Изискује се да је самац, свршен препаранд са знањем мађарског језика.

Молбенице имају се најдаље до 10. августа по старом календару т. г. на местни школски одбор у манастир Грабовац управити (р. р. Bonyhád).

У М. Грабовцу 2. јула 1891.

Доситеј Милетић,
ђакон њ. перовођа.

Антоније Марковић,
игуман и председник.

64

СТЕЧАЈ.

1—3

Овим се расписује стечај на упражњену учитељску штацију у Иванди (Бечкеречка жупанија).

Плата учитељска састоји се из годишњих 400 ф. а. вр., паушала 5 ф., за своју потребу 2 хвата тврдих дрва и за школ. пећ колико дрва треба, са пристојним здравим станом од две собе, кујном, шпајзом, свињцем, шталом и плодносном великом баштом; од укопа где буде позван 50 нов.

Дужност учитељу је у цркви појати, у томе и школ. децу обучавати и шњима редовно у цркву долазити и све школ. уредбом прописане предмете у школи предавати.

Ко жели ово место получити, нека се са својом ваљано инструираном молбеницом до 31. јула (12. августа) т. г. на долеподписаног председника обрати. Ако је коме могуће и лично се дана 13. јула на св. Архангела Гаврила као на дан храма ове св. цркве прикаже, узеше се у обзир. Избор обавиће се 6. авг. т. г.

Примјечава се да и школске четир ланца ораће земље имаде, која се за сада због нагомиланог порезног дуга под аренду даје.

Мишко Перинад
перовођа.

Васа Станојев
председник.

Ш. С. 118.
ex 1891.

СТЕЧАЈ.

65

1—3

На упражњено место редовног професора на српској православној учитељској школи у Сомбору, који ће имати дужност да предаје српски језик, стилистику и српску књижевност са историјом књижевности, даље општи и отачаствени земљопис, историју српску, отачаствену и општу а по околностима и науку о земаљском уставу и немачки језик, и да привравнике у специјалној методици тих предмета упућује, са обзиром предавања у 18—20 седмичних часова, — овим се отвара стечај.

С тим местом скопчана је годишња плата од 1000 фор. а. вр. и 10% те плате у име станинине, и после сваких пет година успешне професорске службе годишња повишица од 100 фор. а. вр. а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате.

На ово професорско место могу компетовати само они Срби православне вере, који су оспособљење за предавање горе поменутих наука на свеучилишту или којем вишем педагогијском заводу стекли, или те науке на тим заводима слушали, а првенство имају оспособљени за горње струке гимназијски или препарандијски професори. За случај ако таквих компетената не би било, имаће дотични за годину дана испит за професорско оспособљење положити.

Молбенице своје којима се имају приложити крштено писмо, сведочба о професорском оспособљењу односно о свршеним наукама, сведочба о досадањем службовању и најпосле сведочба о религиозно-моралном и политичном поведењу, ваља да компетенти поднесу подписаном председништву најдаље до 3. (15.) августа 1891.

У Карловцима 3. (15.) јула 1891.

Председништво срп. прав. нар. цркв.
Школског Савета.

63

СТЕЧАЈ.

1—3

Услед оставке г. Александра Паланачког, учитеља, расписује се овим стечај на овдашњој срп. прав. вероисповедној основној мушкој школи за ниже разреде. Рок стечају 6. (18.) августа о. г. Плата учитељска је у готовом новцу 420 форината, 2 ланца ораће земље, $\frac{1}{4}$ ланца баште у пољу, на коју учитељ порез плаћа, и стан уaturi.

Дужност је изабраног учитеља за левом певницом у цркви појати и све уредбом прописане предмете у школи предавати. Ваљано инструиране молбенице имају се упутити на председништво школског одбора. Првенство имају они, који су и из мађарског језика оспособљени.

Из седнице школског одбора држане у Срп. Итебеју 29. јуна (11. јула) 1891.

Ст. Мишковић
перовођа.

Тоша Дау
председник.

62

СТЕЧАЈ

1—1

Овим се отвара на учитељско мјесто на српској вјероисповједној школи у Дубици.

Плата је учитељска 300 фор. а. вр. и 6 хвата тврдијех дрва.

Учитељу спада у дужност поред школеке наставе, у цркви појати и дјецу у појању подучавати.

Молбенице имају се до 6. августа 1891. школском одбору у Дубици послати.

Дубица 1. јула 1891.

Јово Исаяћ,
подредеједник.

66

СТЕЧАЈ.

1—3

На упражњено учитељско место на срп. вероисповедној школи у М. Чанаду (Чанадској жупанији) овим се стечај отвара.

Плата је годишња следећа: 200 ф. а. вр., 10 ф. за дрва, 40 ф. за повторну школу, 20 ф. за перовођество ако изабран буде, 13¹/₂ катастралних јутара 1 класе ораће земље, која носи до 20 фор. годишње аренде по јутру. На ову земљу дужан је дотични учитељ порез плаћати. Поред тога слободан леп стан, са две собе, кујном, шпајзом и подрумом са довољним сламњим огревом за себе и за школу; а при том и пространим баштом. Од укупа где позван буде, од имућних 1 ф., од сиромашнијих 50 н. Лична се пријава свакако у обзир узима. Уједно захтева се сведочба знања мађарског језика.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, цркву редовно полазити и децу у црквеном појању обучавати.

Рок стечају је 15. август т. г. када ће се избор обавити. Ко жели ово место заузети нека се са својом ваљано инстуртираном молбеницом до 15. августа овомешном школском одбору пријави. —

Из седнице цркв. школеког одбора у М. Чанаду 2. јула 1891. (последња пошта Арадfalva.)

Југо Поповић с. р. м. Младен Јешаћ с. р.
перовођа. управитељ.

58

СТЕЧАЈ.

2—3

Ради попуњења учитељског места у Соки овим се стечај расписује. Плата је: 150 фор. а. вр., 36 киб. жита за лебац, 2 ланца земље, огрев и слободан стан Од погребга где буде позват 50 новч. — (Или: чист новац 300 фор. а. вр. осим стана.) У дужност спада: осим дневне и повторне школе, у цркви појати и сву младеж у истом обучавати. Молитељи треба сведочбама да докажу, да су учитељску школу као и испит из мађарског језика са добрим успехом свршили — најдаље до св. Илије о. г. м. шк. одбору овом.

У Соки 11. јунија 1891.

Драгосљуб Вијатовић,
привр. учитељ и перовођа.

Мила Стојићев,
цркв. шк. председник.

68

СТЕЧАЈ.

1—3

На два упражњена учитељска места т. ј. једног учитеља и једне учитељице српске вероисповедне школе Земунске овим се расписује стечај.

Плата је учитељу као и учитељици годишње 500 фор. и 100 фор. станарине.

Учитељ као и учитељица дужни су, школом уредбом прописане предмете у школи предавати, а мушки учитељ и у цркви појати.

Компетенти нека се обрате својим добро снабденим молбеницама у року од четир недеље, рачунајућ од првог увршења овог стечаја, потписаном школском одбору.

Из седнице школеког одбора, држане у Земуну 6. (18.) јула 1891.

Перовођа:
Тома Марковић.

Председник:
Пет. Петровић.

69

Стечај.

1—

Ради сталног попуњења учитељског места овим се стечај отвара.

Плата је следећа: од ¹/₂ сесије земље аренда 217 фор., од брачних парова по 1.20 ф. = 34.20 фор. и 5 фор. као перовођа цркв. општине; окром тога штоларни приход поред свештеника сгса 15 фор. и слободан стан.

У дужност учитеља спада окром школеке наставе у цркви појати и децу у појању обучавати.

Проситељи, од којих се иште, да су прицр. завод свршили, имају своје ваљано инстуртиране молбенице најдаље до Преображенија подписаном припослати.

У Рац-Аљману (Ráczalmás, Fejér megye) 8. Јулија 1891.

Ђорђе Јанковић,
парох и школеки управитељ.

55

СТЕЧАЈ.

3—3

На упражњено учитељско место у Дарди (Барања) отвара се стечај.

Учитељска је плата 300 ф. а. вр., у име недељне школе 40 ф., за огрев свој 30 фор или 4 хвата меканих дрва, осим тога пет ланца ораће земље, на коју сам порез плаћа. — Од укупа великог 40 нов., од малог 20 нов., а од венчанице 40 нов.

Учитељу у дужност спада, све законом прописане предмете у школи предавати, школеку децу у појању обучавати и при сваком богослужењу у цркви појати.

Потражиоци нека своје молбе са оригиналним сведочбама, овомешној црквено-школекој скупштини, најдаље до 15. августа поднесу, када ће се избор обавити.

Првенство имају они, који су из мађарског језика испит положили и који се лично представе.

У Дарди, 24. јуна 1891.

Васа Десанчић,
перовођа.

Урош Стојковић,
председник.

Бр. 19. м. Шк. Одб.
ex 1891.

СТЕЧАЈ.

54 3—3

Ради сталног попуњења три салашка учитељска места и то на салашима *Радојевићима*, *Жарковцима* и *Обзир-Милчићској*, овим се стечај расписује, са годишњом платом од 400 фор. и слободним станом.

На прва два места могу компетовати и испитане учитељице а на треће, пошто је то *амбулашорно месо* могу се искати само мушки и таквим ће се још уз плату издати и 50 ф. у два obroка у име попутнине.

Изабраним лицима спада у дужност све законом прописане предмете у четвороразредној и пошторној школи предавати

Рок стечаја истиче *последњег дана месеца јула*, с тога се позивају компетенти да законом инструиране молбенице до реченог дана поднесаном председништву припошљу.

Из седнице м. Шк. Одбора држане у Сомбору 3. (15.) јуна 1891.

Ст. Коњовић,
перовођа.

Н. Ђ. Вукићевић,
председник м. Шк. Одбора.

53

СТЕЧАЈ.

3—3

Пошто је учитељско место на срп. вероисповедној школи у *Торњи* (чанадска вармеђа) привремено попуњено, овим се отвара стечај усљед закључка местне црквене скупштине од 9. јуна тек. год.

Плата је 280 фор. а. вр. у готовом новцу, $3\frac{1}{2}$ јутра ораће земље, на коју учитељ сам порезу плаћати има, 5 фор. паушала, 5 фор. у име перовођства, слободан стан од једне собе и кујне, три хвата тврдих дрва. Од погребана где буде позван добија 50 новч. награде.

Дужност је учитеља, осим предавања у свакидашњој и повторној школи још и појање у св. цркви и обучавање школке младежи у појању. — Само они ће бити изабрани, који су вешти мађарском језику.

Првенство ће они имати, који буду лично присуствовали на св. Илију, када ће се и избор обавити.

Но даје се на знање: да изабрани може тек од 1. септембра у звање ступити.

Из седнице цркв. школ. општине држане у Торњи 9. јуна 1891.

Бранко Ј. Чавић,
срп. нар. учитељ и перовођа.

Сава Сучулов,
председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље н. великом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожина у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

57

СТЕЧАЈ.

2—3

На упражњено учитељско место у прво-четвртној школи у Меленцима овим се стечај расписује.

Плата је учитељу годишњих 500 фор. а. вр., слободан стан и огрев зими.

Осим школ. уредбом прописаних дужности обавезан је учитељ у цркви појати.

Рок је стечаја шест недеља од дана првог увршења истога.

Молбенице се имају на школски одбор упутити.

Из седнице школског одбора држане у Меленци 7. (19.) јуна 1891.

Милош Милошев,
цркв. шк. деловођа и ђакон.

Ђока Николић,
председник шк. одбора.

59

СТЕЧАЈ.

2—3

Овим се отвара стечај на 2 учитељска места српске вероисповедне школе у Мокрину и то:

1. За I-ви и II-ги разред мушке централне школе са годишњом платом од 442 ф. 90 н., 3 ланца ораће земље, слободним станом, баштом и огревом у слами колико устреба.

2. За учитеља I ог разреда мешовите школе са годишњом платом од 442 ф. 90 н., 3 ланца ораће земље, у име станарине 120 фор. и огрев у слами колико устреба.

Дужност је учитеља све вис. школ. уредбом прописане предмете предавати и у цркви у певници појати. — Молитељи нека своје у смислу закона инструиране молбенице, као и сведоштво о положеном испиту из мађарског језика на потписаног председника до 11 (23.) августа т. г. поднети изволе.

Одбор задржава себи право, који ће од изабраних учитеља у којој певници појати.

Желити је, да су молитељи вични црквеном појању и да се овој општини лично представе.

Уједно се примећује, да је оvd. политична општина решила од 1-ог јануара 1892-ге год. овако изменути учитељску плату: 600 фор., слободан стан и огрев — односно 600 ф., 120 фор. станарине и огрев без земље.

Из седнице школског одбора, држане у Мокрину 29. јуна (11. јула) 1891.

Кристофор Трифунац,
парох и управитељ.

Паја Бадрљица,
подпредседник.

Претплата и огласи шаљу се накнадној штампарији А. Пајевића у дунавској улици, а рукописи уреднику Сави Пешровићу у Нови Сад.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки нут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.